

SVERIGES

HÄRADSSALLMÄNNINGSFÖRBUND

Fabriksgatan 54 A, 702 23 ÖREBRO Tel:019-108080

Till

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Remiss av SOU 2025:93

li.remissvar@regeringskansliet.se

hans.nilsagard@regeringskansliet.se

Sveriges Häradssallmänningförbund har getts möjlighet både att aktivt få delta i själva utredningen genom att vår sekreterare Erik Petré blev utsedd till en av de sakkunniga samt att vi får svara på ovanstående remiss vilket vi tackar för.

I löpande text nedan skriver vi ofta vi när vi menar "Sveriges Häradssallmänningförbund".

Häradssallmänningförbundets synpunkter med ett par meningar

Det kan verka lite fantasilöst – men Häradssallmänningförbundet stödjer alla förslag i utredningen och på ett övergripande plan delar vi utredarens bedömningar. Kapitel 3 är en fantastisk bra sammanfattning av nuläget och därmed vad den 1993 beslutade skogsvårdslagen har levererat. I våra ögon är det fascinerade få som haft synpunkter på kapitel 3. Möjligen beror det på att för de som anser att vårt skogsbruk är "på rätt väg" är det inget nytt – och för de som totalt vill förändra nuvarande lagstiftning passar inte utredarens faktabeskrivning.

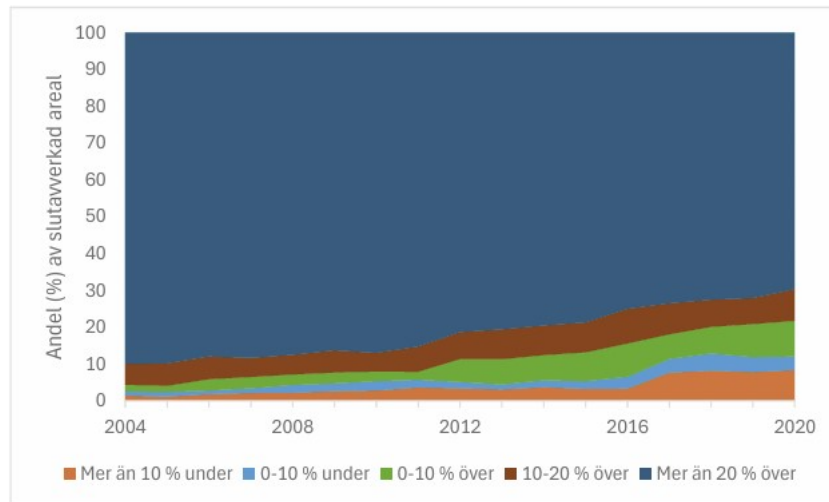
Vi anser att det är mycket viktigt att politikerna nu tar ett helhetsgrepp – ett stärkt skydd mot intrång i brukanderätten står inte i ett motsatsförhållande till att öka den biologiska mångfalden och klimatnytta – tvärtom – det ger en grund för att skogsbruket att långsiktigt våga investera i sina skogar.

Reflektion

Nedan en bild från kapitel 3 i slutbetänkandet. Allt större andel av slutavverkningarna görs i allt yngre skogar. Det finns nog flera förklaringar till det – MEN en viktig förklaring är att tex i den del av Sverige som Häradssallmänningarna verkar så kommer knärot i nästan alla äldre granbestånd. I andra delar av landet är det andra rödlistade arter som säkrare än ett brev på posten kommer att kunna hittas i skogarna när skogarna blir äldre. Osäkerhet kring ersättningar och stort fokus på enskilda arter gör tyvärr att många markägare tvungna känner sig tvungna att slutavverka långt innan de egentligen vill. Var det verkligen så här lagstiftaren avsåg med lagstiftningen? Blir inte konsekvensen av de allt mer utbredda

inventeringar som många NGO:s gör att mångfalden minskar eftersom skogsägarna inte vågar låta skogen bli gammal?

Figur 3.68 Genomsnittlig ålder vid slutavverkning i förhållande till lägsta ålder för förnygringsavverkning. Normal slutavverkning i tall- och/eller grandominerade bestånd (exklusive contortadominerade bestånd). Produktiv skogsmark utanför formellt skyddade områden. Hela landet

Källa: Fridman, J. och Nilsson, P. 2025.

När slutavverkning sker när den löpande årliga tillväxten är högre än omloppstidens genomsnittliga tillväxt tappar man på nationell nivå även total årlig tillväxt. Det innebär att nuvarande osäkerhet i politiken har skapat en trend med skogar som kommer att binda mindre CO2 och de kommer att få något lägre biologisk mångfald!

Sammanfattning och övergripande synpunkter

Sveriges Häradsallmäningsförbund är generellt djupt imponerade över Göran Örlanders slutbetänkande "En robust skogspolitik för aktivt skogsbruk". Han och sekretariatet har under en mycket begränsad tid arbetat fram ett mycket genomtänkt och komplett betänkande. Förslaget genomsyras av ett "helikopter-perspektiv" som vi ser som grundläggande och viktigt för att ta ett långsiktigt beslut om hur vi fortsatt ska utveckla ett ännu mera hållbart brukande av våra skogar.

Häradsallmänningarna finns i Mellansverige (norra Småland upp till Västmanland). Vi har därmed ingen egen erfarenhet av de intensivt diskuterade frågorna kring fjällnära skogsbruk. Även om vi ser en del av problematiken och nog förstår frågeställningarna har vi valt att inte lämna några synpunkter på de frågor som är stora och viktiga för det fjällnära skogsbruket.

Häradsallmäningsförbundet är mycket positiv till det helhetsgrepp som utredningen tar med:

- mycket tydligare och genomtänkta regler
- förutsägbarhet
- föreslå full ersättning till markägaren när hans brukande kommer att inskränkas
- respekterad äganderätt
- viktigt att denna utredning samordnas med andra nu aktuella utredningar

Skogsbruk är långsiktigt! De träd som vi idag planterar/sår ska avverkas om 60 – 120 år. Det vill säga de ska växa under de närmaste 20 riksdagsvalen. Därmed är det för oss självklart att vår spelplan måste vara långsiktig utan snabba och nyckfulla förändringar. För att skogsägarna – både privata och bolag – ska våga satsa och investera i sitt skogsbruk är det viktigt vad som gäller. Det ska vara:

- Tydligt
- Förutsägbart
- Långsiktigt

Parallellt med Skogsutredningen pågår ett antal andra utredningar som berör skogsbrukandet och därmed även denna utredning. Vi ser det som viktigt att dessa utredningar länkas ihop till ett tydligt beslut för hur vi långsiktigt ska bruka våra skogar. Några av frågeställningarna är omöjliga att svara på om man inte har förslagen/svaret från de andra utredningarna. **Dvs vår kanske viktigaste synpunkt – håll ihop detta till en helhet som håller långsiktigt – helst över de kommande 20 riksdagsvalen.**

Utredningen lyfter problematiken med att nuvarande oförsägbarhet och brist på helhetssyn gör att många skogsägare – framförallt kanske privata men även bolag – inte vågar investera i tex biologisk mångfald eller förlänga omloppstiden på ett sätt som de egentligen önskar. Skogsägare vill inte förlora rådigheten över sin mark. Skogsägare, mångfalden, klimatet och samhället blir förlorare.

Hur påverkas skogsbruket - vare sig det är en privatperson eller en allmänning?

Den här utredningen genomsyras av en insikt i vad som driver enskilda skogsbrukare, hur de tänker, värderar och prioriterar. Vi ser den insikten och kunskapen som mycket viktig och grundläggande för att förstå konsekvensen av olika beslut.

Sverige har en mycket lång historik med att ha reglering om hur skog ska skötas för att det ska vara långsiktigt hållbart. Redan i Magnus Ladulås Landslag reglerades vad som gällde för "bärande träd och buskar". Över tid har naturligtvis fokus på vad som ska lagstadgas förändrats. Sverige införde redan 1903 en skogsvårdslag som lagstiftade om att den som avverkade skog var skyldig att säkerställa att det kom ny skog. Hur hade vår jord sett ut om andra länder också hade varit så förutseende? Vi har sedan haft ett antal revideringar/förändringar och i den nu gällande skogsvårdslagen från 1993 innebär bland annat att *produktionsmål* och *miljömål* är jämställda.

Den skogsvårdslag som beslutades 1993 gav den enskilde skogsägaren både incitament och trygghet i att investera i sitt skogsbruk. De kurser och den litteratur så då togs fram skapande både intresse och kunskap som är en del av förklaringen till att vi idag har en rik mångfald i våra skogar och att skogarna producerar mycket nyttigheter – allt från virke till rekreation!

Det finns intressenter som anser att detaljreglering för brukandet av skog är det viktigaste verktyget för att säkerställa mångfalden. Vi anser inte det. De allra flesta skogsägare (oavsett juridisk ägandeform) har ett genuint och starkt intresse av att förvalta sin skog långsiktigt

och drivs av att med stolthet till nästa generation/ägare kunna överlämna en välkött fastighet med hög mångfald. Samma sak gäller förstås för Häradsallmänningar – vi har ägt våra skogar i tusen år. Det spridda ägandet – och därmed något skilda mål – är dessutom en garant för fortsatt mångfald i våra skogar.

Under senare år har osäkerheten i vad som juridiskt gäller i kombination med långdragna rättsprocesser skapat en oro och därmed incitament till brukande som egentligen inte är optimalt för något intresse. En konsekvens av nuvarande utveckling är att många markägare tyvärr av rädsla för att mista mark och/eller pengar tidigarelägger sin avverkning. Problematiken lyfts på ett insiktsfullt sätt av utredaren.

Häradsallmänningsförbundet anser att både många politiker, tjänstemän på tillsynsmyndigheter och även NGO:s inte ser den dynamik som finns i våra skogars förvaltning och hur därmed utseendet av våra skogar sakta med ständigt förändras. Ett konkret exempel för att visualisera problematiken. Naturvårdsverket drev för knappt 10 år sedan att man möjligen skulle förbjuda avverkning av träd som var grövre än tex 50 cm i brösthöjd. Syftet är både lättbegripligt och vällovligt. Men var det genomtänkt? En skogsägare som överväger att avverka en dunge med träd som tex är 48 cm i bröjsthöjd ställs för att antingen göra det NU! Eller att det om något år blir förbjudet att avverka de träden. Vår bedömning är ett förbud mot att avverka grövre träd hade fått motsatt effekt mot det avsedda.

Flera av de rapporter som utredningen beställt av olika myndigheter är i våra ögon allt för statiska – dvs de beskriver dagsläget utan att beskriva de trender som vi har. Vi fick en ny skogsvårdslag 1993 och de skogar som vi skapat sedan dess ser helt annorlunda ut än de skogar/bestånd som skapades innan. Förändringen i de skogar som förnygrades/röjdes innan 1993 förändras förstås också med kommande åtgärder men de har en mera marginell betydelse. MEN de förnygringar som vi gjort sedan 1993 skapar bestånd med helt annan trädslagsblandning på både beståndsnivå och regional nivå. Variationen, utseende och mångfald i de skogarna är helt annorlunda än 70-talets granåkrar. Dvs de bestånd som idag tex är 20 år kommer när de är 40 år att se helt annorlunda ut och ha helt andra egenskaper än vad dagens 40-åriga bestånd har. Förenklat – det blir så vare sig vi vill eller inte. Man kan mera marginellt påverka/förändra ett bestånd som idag tex är 50 år- men det är vid anläggningen och under de första 20 åren som man radikalt kan förändra hur våra skogar kommer att se ut i framtiden. Och den resan är vi i just nu! Vi har idag enligt artdatabanken ca 600 fler arter än vad vi hade för 150 år sedan!

Idag väljer många skogsägare och skogsägande företag av många olika skäl att frivilligt spara allt från enskilda träd till hela eller delar av bestånd. Skälen varierar i allt från att man tycker att det är vackert till att man tex vill gynna jakten eller säkerställa mångfalden. OM staten skulle gå in och skydda all den marken från att nuvarande ägare ska avverka delar av det som ägaren nu frivilligt avstått skulle det kosta orimligt stora belopp. I och med att skälen till att man avstår från att maximera produktionen av virke varierar får vi en mångfald i våra skogar som säkerställer en fortsatt hög biologisk mångfald. Utredningen lyfter även denna problematik på ett insiktsfullt sätt.

Vi önskar att Sverige fortsatt ska vara ett föregångsland i att utveckla ett hållbart brukande av våra skogar. Än en gång – hur hade EU:s skogar sett ut idag om alla länder i EU de senaste århundraden hade haft svensk skogsvårdslag?

Vi delar utredarens beskrivning av hur totala arealen av skyddad skogsmark ökat sedan 1993. Formella skydd, frivilliga avsättningar och hänsynstagande vid skogsbruksåtgärder utgör sammantaget mer än en fjärdedel av vår totala skogsmark. Även om de frivilliga avsättningarna inte alltid finns dokumenterade så är de en viktig faktor till att vi får allt fler arter i våra skogar och att det roligt nog numera är mycket få arter som försvinner.

Utredningen lyfter på ett genomarbetat sätt den brukade skogens klimatnytta och vikten av att se de komplexa sammanhangen mellan att binda kol i levande träd och marken OCH den substitutionseffekt som uppstår när man byter ut fossila produkter till kretsloppsprodukter från skogen. Vi stödjer utredarens tankar och förslag och vi är förvånade över att hans redovisning inte fått större genomslag. Faktaunderlaget visar tydligt att fokus på mångfald eller av andra skäl minskad avverkning är positivt under 20 – 30 men sedan sjunker CO2-bindningen dramatiskt. Dvs lösningen är att fortsatt utveckla vårt brukande av skog och ha fokus på tillväxt (sid 363 – 364 i slutbetänkandet).

Kapitel 3

Kapitlet gör en bred summering av hur vår skogspolitik förändrats över tid och mest intressant och viktigast inför nästa steg i att utveckla vårt brukande är att sedan vi senast fick en mera genomarbetad förändring av vår skogsvårdslag så har alla (eller i alla fall nästan alla) viktiga parametrar för att säkerställa den biologiska mångfalden gått åt rätt håll. Vi får:

- Allt fler grövre träd (varav de flesta lämnas som evighetsträd)
- Volymen död ved ökar
- Ökad trädslagsblandning i enskilda bestånd
- Ökad andel volym av olika lövträd och ser man till antalet lövträd per hektar är ökningen dramatisk, dvs vi skapar idag bestånd som kommer se helt annorlunda ut än de bestånd som idag är 30 – 40 år

Häradsallmänningsförbundets uppfattning är att många politiker och miljöorganisationer har för stort fokus på enskilda arter. För oss är bevarandet och skapandet av miljöer där tex rödlistade arter finns överordnat förekomst av en enskild art.

För oss är därmed kapitel 3 en mycket viktig faktasummering om hur våra skogar med nuvarande skogspolitik för närvarande utvecklas och de positiva trender som vi idag har.

Kapitel 4 – Synliggör skogens klimatnytta

Häradsallmänningsförbundet tillstyrker förslaget.

Nuvarande sätt att redovisa skogens klimatnytta blir på grund av olika systemavgränsningar på flera sätt missvisande. Metodiken i ISO 13391 leder till en tydligare bas att stå på och det är önskvärt att Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket får i uppdrag att ta fram ett nytt mått som beskriver det.

Kapitel 5 – Ny syn på naturvårdsavsättningar och miljöhänsyn

Häradsallmänningsförbundet tillstyrker förslaget.

Kapitel 5 med många del-kapitel konkretiserar flera förslag som tydliggör inriktningen av vilken långsiktig politik vi vill ha i Sverige för svenskt skogsbruk.

Flera förslag är mycket viktiga och fundamentala för att säkerställa en långsiktig förutsägbarhet.

Vi delar utredarens alla delförslag i kapitel 5 men vill ändå särskilt lyfta vikten av Sverige:

- Fastställer ett mål för hur stor areal skogsmark som är tillgängligt för skogsproduktion. Detta för att ge investerare en trygghet i fortsatt utveckling av svenskt skogsbruk och skogsindustri.
- Tydliggör och harmoniserar hur skyddade arealer ska beräknas inom EU och då för oss självklart att även all frivillig avsättning ska inkluderas.

Kapitel 6 – Mer variationsrikt skogsbruk

Häradsallmänningsförbundet delar utredarens bedömningar i 6.6.

Analyserna i kapitel 3 visar att utseendet i våra svenska skogar nu snabbt förändras och att mångfalden ökar – dvs vi ska självklart fortsatt utveckla brukandet men med den skogsvårdslag som antogs 1993 gjordes en tydlig och bra kursändring av svenskt skogsbruk.

Kapitel 7 – Ökad rådgivning

Häradsallmänningsförbundet delar utredarens bedömningar och förslag.

Häradsallmänningsförbundet har länge efterlyst att Skogsstyrelsens rådgivning och utbildning ska få mera resurser. Viktigt är dock att utbildning sker i balans med de förslag om produktion och miljömål som utredaren föreslår.

I samband med den nya Skogsvårdslagen kom 1993 satsades stora pengar på utbildning med bla böcker och studiecirklar. De kampanjerna är nog en del av att den nya lagen fick ett så snabbt genomslag.

Kapitel 8 – Ökad skogsproduktion

Häradsallmänningsförbundet delar utredarens bedömningar och förslag.

I kapitlet lyfts fram en palett med åtgärder som skulle öka produktionen på både kort och lång sikt vilket vi anser är mycket bra. Framförallt långsiktiga åtgärder som tex bättre förnygringar lyfts sällan – men det gör utredaren vilket långsiktigt är viktigt. Utredningen lyfter behovet av både mera forskning och en konkretare och tydligare uppföljning vilket är bra om vi ska få en förändring/förbättring.

Den svenska skogen ägs ju av drygt 300.000 enskilda skogsägare, ett antal stora bolag, staten, kyrkan och inte minst drygt 60 Häradsallmänningar. Det spridda ägandet med därmed självklart skiftande mål är en garant för att vi alla kommer att plocka olika russin från

den palett som utredaren föreslår och därmed skapas en robusthet i att även säkerställa en biologisk mångfald.

Kapitel 9 och 10 - Ökad forskning och evidensbaserat beslutsfattande

Häradsallmänningsförbundet delar utredarens bedömningar och förslag.

Utredningen har på ett föredömligt sätt ett helikopterperspektiv på trender, möjligheter och problem med dagens skogsbruk. I kapitel 10 lyfts på ett föredömligt sätt att beslutsfattandet måste bli mera evidensbaserat.

Skogsbruk är en långsiktig skötsel och förvaltande av $\frac{3}{4}$ av Sveriges yta. De beslut som vi tar idag ska präglade de ungsogar som vi idag sköter och de ska "överleva" i storleksordning 15 – 20 riksdagsval varför det är viktigt att vi har mera fakta och underlag inför våra beslut och att vi har en bred acceptans för besluten.

Kapitel 11 – Ett tydligare Sverige i EU

Häradsallmänningsförbundet delar utredarens bedömningar och förslag.

Häradsallmänningsförbundet är positiva till att Sverige fortsatt är i täten för klimatfrågor, värna biologisk mångfald mm. MEN det är viktigt att Sverige inte överimplementerar olika EU direktiv utan att vi förbehåller oss rätten att anpassa olika lagar, regler och överenskommelser till svenska förhållanden och därmed även ha kvar beslutsrätten för framtida förändringar. För att få kraft och handling är det också viktigt att all rapportering från enskilda länder till EU är harmoniserad dvs att uppföljningen från olika länder går att sammanställa och jämföra med varandra.

Kapitel 12 – Tydligare miljö kvalitetsmål

Häradsallmänningsförbundet delar utredarens bedömningar och förslag.

Vi delar utredarens syn om att det är viktigt att vi har tydliga, realistiska och mätbara miljö kvalitetsmål. Idag är en del av målen mera en vision av typ "vi vill att noll människor ska dö i trafiken". Självklart kan ingen vara emot ett sådant mål – men en noll-vision i trafiken är just bara en vision. Målet är inte realistiskt.

På samma sätt har vi inom skogsbruket miljö kvalitetsmål som inte är realistiska och därmed inte stimulerande för den enskilde ägaren. Vi tror att vi skulle få en snabbare förändring och utveckling med mätbara och realistiska mål.

Vilka är vi??

Sveriges Häradsallmäningsförbund organiserar Sveriges Häradsallmänningar – drygt 60 stycken på totalt 120.000 ha. Häradsallmänningar är av skogs- och jordägare i en bygd gemensamt ägd skog. Häradsallmänningarna har funnits i mer än 1.000 år och regleras i "Lag (1952:166) om häradsallmänningar".

Lagen är i många avseenden mycket speciell och delar är nästan otidsenligt. Lagens nuvarande skrivning innebär bland annat att Häradsallmänningarna kommer att finnas kvar för all framtid.

Häradsallmänningarna har i många sammanhang (tex hos Skatteverket och Lantmäteriet) en speciell och egen ställning. Det totala förmögenhetsvärdet för alla Sveriges Häradsallmänningar är i storleksordning drygt 10 miljarder SEK.

Örebro 2025-12-10

Erik Petré
Sekreterare i Sveriges Häradsallmäningsförbund